

EUSKAL HERRIAN

euskal prentsa euskaraz

Aldizkari berriak.

Aldizkari berri zenbait sortzen ari da Euskal Herrian azken aldi honetan. Apirilean sortu zen **Punto y Hora de Euskal Herria**, uztailaren atera berri da **Garaia**, eta udazkenean datoz beste bi: **Berriak** eta **Sorka**. **Hauzalan** eta Nafarroan sortzeko zela entzun genuen noizbait, baina orain ez dugu horren oihartzunik. MCEK ere besteren bat ateratzeko asmorik ba omen zuen. Gero, beste sarritan batekin, **Erria** egunkaria ere ba datorke.

Euskal Herriko aldizkarien sorketa ugari hau, Espainiako prentsaren "boom" delakoaren atzetik dator. Hiruzpalau urte duela sortzen eta indartzen dira Espainian **Cambio 16**, **Posible**, **Guadiana**, **Doblón**, **El Europeo**, etc. Gaur munduan arrakasta handiena duten aldizkariak molde honetakoak dira, izan ere. Eta garbi ikusi denez, 1923an **Time magazine** eta 1939an **Newsweek** sorte zirenetik zentzu honetantxe doa eboluzioa. 50-60 urtealdian argi eta garbi agertu da nola errebista grafikoa krisian dagoen (Life eta Look desagertzen dira) eta nola eritzizko aldizkariak eta berdin ekonomiazkoak newsmagazine molde honetara lerratzen diren.

Eboluzio hori ikasirik, aldatu ziren urte honen haseran **Zeruko Argia** eta ANAITASUNA. Formula berdintsua hartu zuten biek. Aldakuntza inportantea da egin zutena. Inportanteagoa, hala ere, euskal kazetaritzaren hauzia argitan mahai gainera ateratzea. Geroztik argi eta garbi gelditu da, kazetaritzaren arloa, arlo zabala dela, eta konpontzerik nahi bada, gauza azko jorratu behar direla: profesionaltasuna, ekonomia, subentzioak, tituluak, hizkuntzaren trebetasuna, demografia linguistikoa, jendearen alfabetatu beharra, etab. Guzti hau, arazoaren planteaketa hau, euskal aldizkarian meritu da, eta ez erdarazkoena. Jakin nahi genuke, aurrerantzean euskal kazetaritzaren alde gertatuko ote diren erdal aldizkariak, eta zer egingo duten.

epe berri bat.

1976: euskal kazetaritzaren urtetzat jotzea, beraz, euskal kazeten inizatiba eta asmoa zen. Hori dela eta, egin ziren proposamenak ere euskal kazetaritzaren alde zihoazen.

Aurtengo urte hau epe berri bat bezala euskal kazetaritzan kontsideratzeko, datu berririk ez da

falta. Sozio-politikazko baldintzen aldakuntzak gainerontzeko guztia aldatzen du, bistakoa denez. Ezaguna da, jadanik, kazetak lehengo motelean ez duela jarraitzerik. Berri-emaile izan nahi den kazetak mugikortasun izugarria behar du orain, Politik bideak zabaltzerakoan, kazeten posibilitateak ere gehiagotu egiten dira. Baimen arazotik hasita opozioko aldizkariak ateratzerainoko aldaketa.

Legeak, edo legea hartzeko moduak, orain posible egiten duelako, euskal aldizkariak ere baimen modua aldatu egiten dute. Orain arte, erlijiozko informazioa soilki eman zezaketenak legez, aurrerantzean, legez, informazio orokorrekoak izango dira. Beraz, lehen eliz-babesean bakarrik posible zena, gero edozein taldek ahalko du.

Kazetaritzaren ingurua ere bapatean aldatzen zaio orain euskal kazetagintzari. Euskal kazetaritzaren faboretan izango ote? Ikusten dena hau da, euskal aldizkariak sortzeko proiektu guti dagoela bazterretan. Askoz ere tentagarriago da erdaraz aldizkariak egitea. Lehiaketa eta norgehiagoka ikaragarria dago alderdi, talde eta joera politikoen artean. Bakoitzak nahi du bere aldizkaria, edo aldizkarien baten kontrola. Ikusera politikoz ikusten da orain euskal kazetaritza ere, eta ez arestian bezala, kultur ekintza bezala.

Alderdi, talde eta joera politikoen prentsarekiko lehiaketa ikusirik, galde batek ba du hemen lekurik: nork egingo dio jaramonik euskal prentsari? Euskal prentsa ez ote da izango Euskal Herrian aterako den prentsaren **parent pauvre**, etxekorik pobreena?.

erdararen premia.

Zeren-eta, hemen hartu dugun perspektibatik, nork ez du ikusten erdal prentsa abertzalea bera ere euskal prentsaren kaltetan izan daitekeela? Ikusera honetan oinharriturik, zaku berean sar genitzake **Punto y Hora de Euskal Herria**, **Garaia**, **Berriak**, **Sorka**, denak batean gurekiko hizkuntz desberdintasun bera baitute.

Erdararen beharrik ez dugu ukatzen. Euskal prentsak, orain oraingo, eta gauzak asko aldatzen ez diren bitartean, eta gauza horik aldatzeko ere, erdararen premia onhartu behar du. Erdara behar da hemengo erdaldunak euskalduntzeko, konzientziazteko. Beharrezkoa da erdara kanpora begira lana egiteko ere.

Baina gure artean erdaraz agertzen diren aldizkariok argi eta garbi esan beharko dute euskal prentsa zer jokabide hartzen duten, nola lagunduko dioten, zeren eta euskal prentsak laguntza behar du. Zeintzuri kenduko dizkiote irakurleak aldizkari hauek: Cambio 16 eta holakoei bakarrik eta euskarazkoei ere bai?

erdal prentsa euskal prentsaren aurka.

Ez da batere segurua erdal errebistek ez ote dioten euskarazkoei irakurleak lapurtuko. Bai baitakigu euskaldunaren alfabetatze-maila nolakoa den. Beldur izateko modukoa da gerta daitekeena. Euskaldunari asko kostatzen zaio euskaraz irakurtzea. Bata bestearen ondoan euskarazko eta erdarazko testua jarririk, erdarazkoa irakurri ohi dela behin baino gehiagotan enfzun dugu. Ohiturarik ezari eta zailtasunari motibazioa eta arrazoa kentzen badiogu, erdarak eramango du lehoiaren parte, lehendik ez balu bezala. Euskal prentsari publiko kentzea ez da txantxetakoa.

Eta euskal kazetariak, euskal idazleak? Ezagunagoak izateko, gehiago irabazteko, eta beste mila erraztasunengatik ez ote dute erdarara joko, euskarazkoa astia dutenerako utziz? Harritzen naiz, esaterako, **Garaia**ko plantillan hainbeste euskal idazle, eta hain zuzen euskal aldizkarietan lan egiten dutenak, ikusiz. Jende berria bilatzeko ahalegin gehixeago egitea eskertzekoa litzateke. Euskal kazetari-tza kazetariaren premia gorrian aurkitzen denean, adarra jotzea dirudi euskal idazleak erdaraz idaztera bultzatzea. Erdaraz idazteko besteris ez balego bezala!

Etsai objektiboagoa da oraindik ere erdal prentsa beste puntu batetan: publizitatean. Euskal prentsaren azken berrikuntza, neurri on batean, publizitate hartutako diruari esker izan da. Merkaturan agintzen duten publizitate-legeek ez dute askotan euskal prentsarentzat osorik balio. Esan nahi dugu, publizitatea euskal aldizkari bati ematen diotak ez diola arrazoi beragatik **Cambio 16**ri emango.

Nere ustetan, euskal aldizkariari eman ohi zaion publizitatean bi arrazoi nagusitzen dira, beste guztien gainetik, abertzaletasuna eta kalitatezko publiko zaintzea eta horren bidez etxearen **"image de marque"** delakoa hobetzea. Bi arrazoi hauek berdin funtziona lezakete ia osorik erdal prentsa abertzale edo izen oneko batekin. Irakurle berdin xamarra harrapa dezake publizitate-emaileak eta

irudi ona gorde ere bai, eta gainera euskarazkoak har dezakeen baino publiko hedatuagora iritsi. Euskal prentsari, merkatuko ez diren arrazoiengatik gehienbat, benetan atxekia ez den publizitate-emaileak, abertzale izan arren erdal prentsa dena lagunduko du.

Euskal prentsa euskaraz dela aitortu, onhartu eta laguntzen ez duen erdal prentsak diglosia finkarazten du. Aldizkariaren euskal izenak eta tituluak ez daitezela inoren engainutarako izan.

Hona hemen euskal kazetaritzaren puntu larri batzu. Aztertzeak merezi du, eta aurrez aurre ez ikusi nahia geure buruaren kaltetan da. Erdal eta euskal prentsaren arteko erlazio hau, euskal kazetaritzaren urtea amaitu orduko argitan jarri behar genukeen arazo bat da.

joan altzibar

